

## РЕЗОЛУЦИЈА

# Глобалната алијанса за психологија

**ПОТСЕТУВА** дека Глобалната алијанса за психологија (Алијанса) активно соработува на глобално ниво од Самитот во Лисабон во 2019 година со цел колективно унапредување на дејствувањето на психолозите и науката за психологија во целост во име на организацион-членки и на јавноста;

**ОБЈАВУВА** дека Алијансата се обврзува на континуирана соработка насочена кон решавање на критичните глобални предизвици врзани во Целите за одржлив развој на Обединетите нации (ЦОР), со фокус на ЦОР 3: Обезбедување на здрав живот за сите на сите возрасти; ЦОР 10: Намалување на нееднаквоста во и меѓу земјите; и ЦОР 13: Преземање на итна акција за борба против климатските промени и нивните влијанија;

**ПОТВРДУВА** дека Алијансата ја цени мултикултурната синергија и соработка, вклученоста и активните стратегии со цел да се донесе глобална разновидност на гласови на заедничка маса; работи на зајакнување на глобалните партнерства и акција; и промовира активно вклучување на психолошката наука и примена во сите сектори на општеството;

**КАДЕ** што Целта 3 за одржлив развој на Обединетите нации повикува да обезбедиме здрав живот и да промовираме благосостојба за сите на сите возрасти и признава дека човековото здравје се потпира и на менталната и на физичката благосостојба;

**ИСТАКНУВА** дека глобалното ментално здравје е поле на истражување и практика во развој што има за цел да го ублажи биолошкото и психосоцијалното страдање преку културно релевантна превенција, грижа и третман на проблеми со менталното здравје; да се промовираат и да се одржуваат психосоцијалното здравје и благосостојбата на поединците и заедниците ширум светот; и да се изврши системска промена во

пристапноста, организацијата и испораката на услугите за ментално здравје;

**ПОТВРДУВА** дека менталното здравје останува запоставено и покрај неговата јасна важност за глобалното здравје, економиите и човековите права. Се проценува дека 1 од 5 возрасни лица имаат проблем со менталното здравје, а 80% од луѓето со тешки ментални нарушувања не добиваат третман во земјите со низок и среден приход; 25-50% не добиваат третман во земјите со висок приход<sup>1</sup>;

**ПРИЗНАВА** дека во текот на првата година од КОВИД-19, глобалната преваленција на анксиозност и депресија се зголеми за 25%, влошена од прекините на услугите поврзани со пандемијата и, до втората година од КОВИД-19, напредокот кон обезбедување на здрав живот<sup>2</sup> е запрен и влошен и согледува дека овој зголемен товар може да се очекува дополнително да се зголеми во услови на зголемена изложеност на негативни ризици, како што се конфликти и раселување;

**ПРИЗНАВА** дека стигмата против проблемите со менталното здравје останува распространета на глобално ниво.<sup>3</sup>

**ИСТАКНУВА** дека психологијата како научна професија го унапредува глобалното ментално здравје преку: програми за описменување за ментално здравје и благосостојба, програми за социоемоционален развој; културнокомпетентна испоракана услуги; обезбедување на висококвалитетна психолошка грижа и услуги во сите сектори (образование, здравство, правда, социјала); тимови за грижа за ментално здравје во заедницата од психолози и други професионалци; интегрирани системи за ментално здравје; програми за борба против стигмата и дискриминацијата; и едукација и обука на

1 <https://www.who.int/health-topics/mental-health#tab-tab>

2 [https://www.who.int/news/item/02-03-2022-covid-19-pandemic-triggers-25-increase-in-prevalence-of-anxiety-and-depression-worldwide#:~:text=In%20the%20first%20year%20of,Health%20Organization%20\(WHQ\)%20today.](https://www.who.int/news/item/02-03-2022-covid-19-pandemic-triggers-25-increase-in-prevalence-of-anxiety-and-depression-worldwide#:~:text=In%20the%20first%20year%20of,Health%20Organization%20(WHQ)%20today.)

3 World Health Organization. (2014). Stigma and discrimination. Retrieved from <https://www.euro.who.int/en/health-topics/noncommunicable-diseases/mental-health/priority-areas/stigma-and-discrimination>

психолози, како и други специјалисти и неспецијалисти каде што споделувањето задачи е корисно;

**КАДЕ** што Целта 10 на Обединетите нации за одржлив развој ја признава итната потреба да се намали нееднаквоста во и меѓу земјите каде што податоците укажуваат на распространети полови, етнички, економски, историски и географски разлики;

**ИСТАКНУВА** дека нееднаквоста се врши и продолжува кога системите изградени на структурен расизам резултираат со политички одлуки што ги фаворизираат оние со неограничена моќ и привилегии, што доведува до катастрофални последици по светот и човековиот живот, вклучувајќи ги сите форми на дискриминација, непропорционални негативни влијанија на климатските промени, раселување и присилна миграција, и непропорционална смртност, морбидитет и губење на квалитетот на животот и благосостојбата.<sup>4</sup>

**ИСТАКНУВА** дека проблемите со менталното здравје делумно произлегуваат од доживувањето на нееднаквост и системска дискриминација, вклучувајќи генерационски расизам, угнетување и исклучување, и дополнително се забележливи преку ограничениот пристап до безбедно домување, здравствена заштита, безбедност на храна, квалитетно образование, услуги за попеченост, технологија или можности за развој на компетенции и вработување;<sup>5</sup>

**ПОТВРДУВА** дека психолошката наука и психолозите можат да се справат со нееднаквоста и дискриминацијата преку препознавање и предвидување пристрасност; со примена на истражувачките наодите со цел отстранување на девалвација на лицата надвор од групите и однесувањата кои дозволуваат дискриминација и нееднаков третман; преку доставување знаења за еднаквоста и човековите права, преку подигнување свесност и промовирање на спречување на состојбите што водат до нееднаквост, преку развивање решенија во партнерство со оние што најмалку ќе се држат за моќ и преку застапување политики што промовираат еднаквост;

**КАДЕ** што Целта 13 на Обединетите нации за одржлив развој повикува да преземеме акција за борба против климатските промени и нејзините влијанија и признава

дека постои согласност меѓу климатолозите дека Земјата се затоплува, пред сè поради зголемените количества на јаглерод диоксид и други „стакленички“ гасови што се испуштаат во атмосферата и дека зголемувањето на емисиите се должи на човековите активности;

**ПРИЗНАВА** дека зголемувањето на температурата на површината доведе до промени во климата на секој регион на планетата, вклучително и промена на врнежи, зголемување на нивото на морето, топење на поларниот мраз, силни бури, поплави, топлотни бранови, суша и шумски пожари, кои се закана по човековото здравје и благосостојбата, културата и општеството;

**ПРИЗНАВА** дека климатските промени придонесуваат за зголемена преваленција на сериозна предизвиците за менталното здравје, вклучувајќи посттравматски стрес, анксиозност, депресија и употребата на супстанции; интерперсонална агресија и насилство; нарушена когнитивна и мозочна функција; физички здравствени состојби, вклучително и заразни болести; кардиоваскуларни, респираторни, бубрежни и алергиски состојби; социјални проблеми, вклучително и распаѓање на заедницата и раселување на населението;

**ЦЕНИ** дека сите заедници се погодени и дека маргинализираните и обесправените земји, заедници и народи несразмерно ги носат негативните влијанија од климатските промени.

**НАГЛАСУВА** дека психолошката наука и психолозите можат да се справат со климатските промени преку истражување и психолошки интервенции за: да се подобрат штетите по менталното здравје и да се изгради отпорност; да се поттикне формирање на еколошки ставови и однесувања и просоцијално и проздравствено однесување; да се понуди поддршка за климатските бегалци;

**ПОНАТАМОШНО** нагласување дека психолозите исто така можат да се осврнат на климатските промени преку развивање алатки за промовирање на писменоста за климата, здравјето; и благосостојбата; развивање програми за едукација за животната средина поврзани со човековата благосостојба; обезбедување алатки за зајакнување на поединците, организациите и заедниците

4 United Nations Department of Economic and Social Affairs. (2020). Inequality in a rapidly changing world. Retrieved from <https://www.un.org/development/desa/dspd/wp-content/uploads/sites/22/2020/01/World-Social-Report-2020-FullReport.pdf>

5 World Health Organization. (2014). Social determinants of mental health. Retrieved from [https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/112828/9789241506809\\_eng.pdf](https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/112828/9789241506809_eng.pdf)

со когнитивни, социјални и емоционални компетенции за решавање проблеми; развивање интервенции за поттикнување на подобра меѓусебна поврзаност и социјална кохезија во заедниците; развивање интервенции за промена на индивидуалното и организациското однесување или лична и социјална транзиција и адаптација; користење податоци од психолошката наука за поддршка на одлучувањето за климата и носителите на одлуки; и преку придонесување за дизајнирање и спроведување на јавни политики што се однесуваат на климата, здравата средина и јакнење на отпорноста на заедниците; воведување на човечки фактори во дизајн на еколошки згради и заедници; придонесување за создавање и прифаќање на „зелени“ технологии; застапување на подобрени климатски политики; едукација на креаторите на политики за процена на ризик и интервенции за промена на однесувањето;

**ЗАТОА, РЕШЕНИЕ Е** психолошките организации на Алијансата да соработуваат за да се залагаат и да ја поддржат меѓународната и меѓудисциплинарна соработка за да се даде приоритет на решавање на ЦОР 3, 10 и 13.

Алијансата се согласува да ја примени психолошка наука и практика за: а) промовирање на здравјето, унапредување на глобалното ментално здравје и благосостојбата и подигање на свеста за директните и индиректните долгорочни последици од глобалната здравствена криза (ЦОР 3); б) зголемување на правичноста и вклученоста меѓу народите и заедниците и намалување на сите форми на дискриминација (ЦОР 10); в) да помогне да се ублажат климатските промени и да се олесни адаптацијата на нејзините ефекти (ЦОР 13).

За извршување на оваа цел, Алијансата ќе развие материјали, пораки и иницијативи за:

1. Промовирање на јавната свест и писменост за тоа како психолошката наука се справува со причините и последиците од човечкото однесување релевантни за ЦОР 3, 10 и 13;
2. Промовирање на јавната свест и писменост за начините на коишто психолошката наука може да се користи за да дојде до промена на ставот и однесувањето; развивање на културно релевантни интервенции, зајакнување на акцијата и промовирање на долгорочна благосостојба;

3. Охрабрување на психолошките организации и нивните членови да вклучат информации за ЦОР во нивните програми, едукативни материјали и практики и да промовираат дискусија и соработка со национални и меѓународни организации за стратегии за примена на психолошката наука и примена за постигнување на целите на ЦОР;
4. Поттикнување на психолошките организации активно да информираат и да се вклучат со локалните, националните и глобалните креатори на политики за дизајнирање, спроведување и евалуација на јавната политика; и активно да се вклучат со национални и меѓународни организации;
5. Охрабрување на психолошките организации да ги моделираат сопствените организациски структури и практики за да дадат пример за „најдобрите практики“ во постигнувањето на целите на ЦОР 3, 10 и 13.

Врз основа на оваа резолуција, Глобалната алијанса за психологија колективно ќе го финализира Патоказот 2023-2025 година, кој ги одредува конкретните исходни цели за ЦОР 3, 10 и 13 што треба да се преземат како активности на Алијансата.